

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ISSN 2076-586X (Print)

2524-2660 (Online)

DOI 10.31651/2524-2660-2023-2

ВІСНИК
Черкаського національного
університету
імені Богдана Хмельницького

Серія
Педагогічні науки

Випуск
2.2023

Черкаси – 2023

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**
Свідоцтво про державну перереєстрацію КВ № 23937–13777Р від 21.05.2019

Матеріали «Вісника» присвячені проблемам формальної, неформальної та інформальної освіти. У статтях презентуються результати досліджень різних аспектів розвитку освітніх систем, особливості організації різних форм навчання, розробки нових педагогічних технологій, педагогічні умови ефективності пізнавальної діяльності суб'єктів освітнього процесу, неперервність професійної освіти тощо.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань України» категорії «Б», у яких можуть публікуватися результати досліджень здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук за педагогічними спеціальностями 011, 012, 013, 014, 015 на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України від 17 березня 2020 р. № 409.

Випуск **№ 2.2023** наукового журналу **Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»** рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 11 від 22 червня 2023 р.).

Журнал індексується в міжнародній наукометричній базі **Index Copernicus** (ICV 2018: 73,37; ICV 2019: 76.51; ICV 2020: 85.23), базі метаданих **CrossRef**, базі даних наукових цитувань **Open Ukrainian Citation Index**.

Редакційна колегія серії:

Голова: Борисов В.В., д. пед. н., проф. **Заступник голови:** Лодатко Є.О., д. пед. н., проф.

Члени редколегії: Бондар І.І., проф., Народн. художник України; Вовк О.І., д. пед. н., проф.; Десятов Т.М., д. пед. н., проф. Коломієць О.Г., д. філос. н., доц.; Кукуленко-Лукьянець І.В., д. психол. н., доц.; Ніколаєску І.О., д. пед. н., доц.; Сердюк З.О., к. пед. н., доц.; Симоненко Т.В., д. пед. н., проф.; Тарасенкова Н.А., д. пед. н., проф.; Шпак В.П., д. пед. н., проф.; Авишеньок Н.М., д. пед. н., ст. н. с., (Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України); Арутюнян Н.К., д. пед. н., проф. (Єреванський держ. ун-т, Республіка Вірменія); Будник О.Б., д. пед. н., проф. (Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника); Галус О.М., д. пед. н., проф. (Хмельницька гуманіт.-пед. акад.); Гуржій А.М., д. т. н., проф., дійсний член НАПН України; Добрева (Георгієва) С., к. пед. н., доцентка (Шуменський ун-т «Єпископ Костянтин Преславський», Республіка Болгарія); Єркібаєва Г.Г., д. пед. н., проф. (Міжнар. Казахсько-Турецький ун-т ім. Х.А. Ясаві, Республіка Казахстан); Жорова І.Я., д. пед. н., проф. (КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»); Клим-Климашевская А., д-р габ., проф. (Ун-т природн. та гуманіт. наук в Седальце, Республіка Польща); Клявіна А., д. пед. н., проф. (Латвійська акад. спорт. педагогіки, Латвійська Республіка); Кондрашов О., д. пед. н., асистент проф. (Ун-т Томпсон Ріверс, Канада); Малафійк І.В., д. пед. н., проф. (Рівненський держ. гуманіт. ун-т); Мікаелян Г.С., д. пед. н., проф. (Вірменський держ. пед. ун-т імені Х. Абовяна, Республіка Вірменія); Назаренко Г.А., д. пед. н., проф. (КЗ «Черкаський обл. ін-т післядипл. освіти пед. працівн. Черкаської обл. ради»); Омельченко С.О., д. пед. н., проф. (ДВНЗ «Донбаський держ. пед. ун-т»); Парчевски Р., д.ф. (інж), (Військовий технолог. ун-т у Варшаві, Польща); Періг О.В., к. т. н., доцент (Донбаська державна машинобудівна академія); Пономаренко Т.О., д. пед. н., проф. (Київський ун-т імені Бориса Грінченка); Пригодій М.А., д. пед. н., проф. (Національний пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова); Рудишин С.Д., д. пед. н., проф. (Глухівський нац. пед. ун-т імені Олександра Довженка); Скворцова С.О., д. пед. н., проф., чл.-кор. НАПН України (ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського»); Федосова І.В., д. пед. н., проф. (ДВНЗ «Приазовський держ. техн. ун-т»); Харадзе Е.М., д. пед. н., асистент проф. (Тбіліський держ. ун-т ім. Іване Джавахішвілі, Грузія).

Секретаріат: Гнезділова К.М., д. пед. н., проф.; Завгородня Л.В., к. філолог. н., доц.; Дерев'яно Д.В., д. ф. (пед.).

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту.
Website: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua>;
e-mail: bulletin_chnu@ukr.net, lodatko@gmail.com
Тел. +38(093) 07-123-06

За дотримання права інтелектуальної власності, достовірність матеріалів
та обґрунтування висновків відповідають автори.

tence and considered from different positions. It should be noted that the aesthetic competence of the future primary school teacher integrates the ability for psychological and pedagogical training, continuous improvement of professional qualifications, stimulation of creative self-realization of the applicant's personality, upbringing of artistic and aesthetic interests and needs, creative approach to work, love for children, development of their skills, aesthetic tastes, etc., which requires in-depth knowledge of humanitarian and special professional disciplines. The structure of the aesthetic competence of future primary school teachers consists of the following components: cognitive, sensory-valuable, aesthetic-active, and evaluative-reflective. Work experience has shown the effectiveness of the use in the educational process for the formation of the aesthetic competence of applicants of specialty 013 Primary Education of an individual educational trajectory, which consists of a number of logically interdependent and mutually determined stages: the 1st stage – the preparatory one: familiarizing with the content of educational and elective components; determining the

purpose of additional training; choosing the forms and methods of learning; the 2nd stage – the basic one: studying according to an individual educational trajectory; the 3rd stage – the final one: discussing the learning outcomes.

Conclusions. Consequently, the creation of an individual educational trajectory in a proper way and training in it will help to consolidate and expand knowledge, skills, and abilities of an aesthetic sense, bring applicants closer to the world of beauty in reality and art, the need to communicate with beauty, the desire to preserve and disseminate aesthetic values, and therefore the formation of the aesthetic competence.

Keywords: individual educational trajectory; aesthetic competence; future primary school teachers; institution of higher education.

Одержано редакцією 07.05.2023
Прийнято до публікації 22.05.2023

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-2-179-185>

 <https://orcid.org/0000-0003-0318-5963>

БІСОВЕЦЬКА Людмила Андріївна

кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка катедри теорії і методик початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет
e-mail: bisovetska.l@gmail.com

УДК 378.016: [373.3.011.3-051:811.161.2'276.6:001](045)

КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Статтю присвячено вивченню культури наукової української мови у закладі вищої освіти. З'ясовано, що культура наукової мови – це нормативне застосування наукової мови в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах, високий рівень мовно-комунікативної культури.

Досліджено аспекти проблеми українського наукового мовлення в контексті практичної дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Запропоновано приклади завдань для практичних, лабораторних, самостійних та індивідуальних занять. Зауважено, що для підтримання зацікавленості в предметі необхідно використовувати репродуктивні завдання творчого спрямування.

Установлено, що уміння створювати наукові тексти і представляти результати досліджень знадобиться вчителям початкових класів під час роботи в школі.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти; культура мови; науковий стиль мови, науковий текст, творче завдання, тест.

Постановка проблеми. У документах ЮНЕСКО ХХІ століття оголошене століттям освіти, тому особливого значення набуває підготовка студентів до науково-дослідницької діяльності. Обов'язковим стає не тільки використання у навчальному процесі нових наукових знань, а й включення творчого пошуку в освітню діяльність

Культура наукової української мови є одним із найважливіших показників куль-

тури молодого дослідника. Характерною особливістю наукової мови вважають формально-логічний спосіб викладення матеріалу, вживання спеціальної термінології, використання якої вимагає особливої точності, логічності й чіткості міркувань, чітке окреслення метамови дослідження, обґрунтування висновків тощо.

З огляду на це метою навчальної дисципліни «Культура наукової української мови» є підвищення загальної мовної культури здобувачів вищої освіти в усній та писемній формах наукового стилю, удосконалення їх знань й умінь з кожного мовного рівня, засвоєння відповідних теоретичних відомостей та усталених мовних норм сучасної української мови у науковому стилі. Навчальна дисципліна має на меті дати магістрантам ґрунтовні знання щодо написання і оформлення тексту кваліфікаційної роботи, сформування вміння стисло викладати матеріал, зберігати логічну послідовність, смисловий і стилістичний зв'язок між розділами, смислово завершеність, цілісність, зв'язність думок; аргументувати кожне положення роботи, грамотно оформлювати текст з огляду на норми наукового стилю.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі культури наукової української мови присвячена низка наукових і науково-методичних праць. Потрібно назвати такі

навчальні посібники, як-от: Л. Мацько, Г. Денискіна «Українська наукова мова. Теорія і практика» [1], Г. Онуфрієнко «Науковий стиль української мови» [2], «Основи наукового мовлення» за редакцією І. Плотницької, Р. Ленди [3], О. Семеног «Культура наукової української мови» [4], В. Тимкова «Українська мова в науці» [5]; навчально-методичні посібники: Ж. Колоїз «Українська наукова мова» [6], О. Ткачук, А. Наконечна «Сучасне українське наукове мовлення» [7]; монографію: П. Селігей «Світло і тіні наукового стилю» [8]; наукові статті: Г. Білавич, Б. Савчук «Українське наукове мовлення в контексті наукової діяльності майбутніх педагогів» [9], О. Захарчук-Дуже «Проблема культури мовлення у науковому полі сучасної лінгводидактики» [10], І. Лобачова «Наукова комунікація» у формуванні мовної особистості майбутнього вчителя початкових класів НУШ» [11].

Мета статті – визначити роль дисципліни «Культура наукової української мови» у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи, описати конкретні завдання для практичних і лабораторних занять, запропонувати види творчих робіт здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Культура наукової мови, за визначенням О. Семеног [4, с. 6], – нормативне застосування наукової мови в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах, високий рівень мовнокомунікативної культури.

Як зазначають Г. Білавич та П. Савчук [9, с. 70], виокремлюють такі аспекти проблеми українського наукового мовлення в контексті практичної дослідницької діяльності студентів педагогічного факультету: проблема дилінгвізму (володіння літературною мовою та однією з діалектних форм спілкування), сленгізму, мовної суржифікації, що негативно впливає на семантичну структуру наукових текстів; низький рівень володіння системою норм літературної мови в її усній та писемній формах; функціонування іншомовної лексики в науковому стилі, дискурсі; науковий етикет; особливості оприлюднення та захисту результатів наукового дослідження; оформлення результатів наукової діяльності тощо.

У Рівненському державному гуманітарному університеті навчальна дисципліна «Культура наукової української мови» входить до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 013 «Початкова освіта». На викладання дисципліни виділено 3 кредити ЄКТС (90 годин).

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти мають набути такі компетенції: мовна компетентність передбачає засвоєння мовної системи як сукупності мовних структур; мовленнєва – засвоєння закономірностей функціонування мовних форм у конкретних мовних ситуаціях (аудіювання, читання, говоріння, письмо); термінологічна – оволодіння різногалузевими фаховими терміносистемами; лексикографічна – набуття навичок опрацювання наявних лексикографічних та електронних джерел наукової інформації, а також самостійного їх укладання; комунікативну компетентність формують знання, вміння і навички користування мовою в конкретних контекстах і ситуаціях спілкування, уміння формувати власну програму мовленнєвої поведінки, враховуючи наміри співрозмовника й використовуючи засоби ефективного впливу на нього; риторична компетентність – побудова комунікативних стратегій і ситуацій з урахуванням етичних і естетичних вимог, національно-культурних традицій.

На лекційних заняттях розглядаються теми «Мовна особистість педагога-дослідника», «Науковий стиль української мови: загальна характеристика і специфічні риси», «Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти», «Композиція писемного наукового тексту», «Виступ із науковим повідомленням». У процесі вивчення дисципліни «Культура наукової української мови» здобувачі вищої освіти повинні знати основні вимоги до стилю наукового дослідження на усіх його рівнях; особливості наукової мови у дослідженнях педагогічного спрямування; основи культури наукової мови; основні вимоги до вживання термінів; організаційні моменти оформлення наукової роботи; особливості наукового мовленнєвого етикету; основи вербальної і невербальної комунікації у науковій сфері.

На практичні заняття виносяться теми «Мовна особистість педагога-дослідника», «Науковий стиль української мови: загальна характеристика і специфічні риси», «Композиція писемного наукового тексту», «Мовне оформлення результатів наукової роботи», «Виступ із науковим повідомленням». Магістранти повинні вміти дотримуватися стилістичних вимог до наукового тексту; грамотно викладати та структурувати науковий матеріал; точно вживати загальнонаукову та педагогічну термінологію; логічно, послідовно будувати науковий текст, зберігати у тексті смислово завершеність, цілісність та зв'язність думок; аргументувати кожне положення роботи достатньою кількістю фактичного матеріалу;

вміти грамотно оформляти текст, здійснювати редагування наукового тексту. На заняття студенти готують завдання, які допоможуть у написанні та захисті кваліфікаційного дослідження, наприклад:

1. Укладіть список із прізвищ десяти науковців, що досліджували проблеми, пов'язані з вашою кваліфікаційною роботою. Наприклад, *Василь Олександрович Сухомлинський*.

2. Укладіть бібліографію до теми вашої наукової роботи (10 джерел, у тому числі монографії, статті, словники, автореферати дисертацій тощо), оформлену згідно з Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015.

На лабораторних заняттях опрацьовуються теми «Лексичні особливості наукового стилю української мови», «Граматичні особливості наукового стилю української мови», «Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти», «Публічне виголошення доповіді, виступу», «Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці». Отримані знання студенти повинні вміти застосовувати під час виконання науково-дослідних завдань, у самостійній дослідницькій діяльності. Здобувачам освіти пропонуються, наприклад, такі завдання:

1. Проаналізуйте статтю, подану у фаховому журналі («Початкова школа», «Початкова освіта», «Початкове навчання та виховання», «Учитель початкової школи») за планом: тема, основна проблема, головна думка; мета і завдання автора; узгодженість назви статті з основним змістом; композиція статті, висновки; доречність застосування мовних засобів.

2. Проаналізуйте заголовки наукових статей у фахових педагогічних виданнях. З'ясуйте особливості оформлення заголовків наукових статей.

3. Охарактеризуйте публічний виступ. Оцініть дії доповідача за такими критеріями: компетентність у своїй галузі; захопленість своїм предметом; природність; манера викладу; дикція й артикуляція; характеристики мовлення.

4. Підготуйте і продемонструйте одногрупникам презентацію Вашого наукового дослідження.

Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. До завдань самостійної роботи належать: формування знань та вмінь, пов'язаних зі стилістичними особливостями наукового тексту в усній та писемній формах та мовному оформленні матеріалу дослідження; сприяння розвитку

здатності магістранта орієнтуватися у науковому та джерельному матеріалі та оперувати ним; виховання дослідницьких якостей особистості. Самостійна робота над навчальною дисципліною включає опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, підготовку дидактичних матеріалів, конспектів навчальних чи наукових текстів; підготовку доповідей та наукових статей і тез; систематизацію опрацьованого матеріалу перед заліком. Наприклад, пропонуються такі завдання: «Підготувати навчальний фрагмент лекції «Наукове слововживання і проблеми точності наукової мови», «Підготувати усний огляд «Сучасна лексикографія. Типи словників», «Словники для початкової школи», «Розробити навчальні матеріали до практичного заняття з теми «Явище варіантності і проблеми мовного оформлення наукового тексту», «Підготувати дидактичний матеріал на практичне заняття з теми «Вибір слова і точність наукового мовлення», «Підготувати електронну презентацію наукового виступу з теми дослідження».

Для самостійної роботи студентів рекомендуємо зокрема навчальний посібник Г. Онуфрієнко «Науковий стиль української мови» [2, с. 2], в якому запропоновано алгоритмічні приписи, що раціонально й оптимально скеровують мисленнєво-мовленнєву діяльність при опрацюванні різноманітних наукових джерел як з метою «згортання» їх змісту до рівня плану, конспекту, анотації, реферату, рецензії, так і для підготовки українською мовою наукової доповіді, виступу в дискусії, статті, суттєво підвищує ефективність інтелектуальної праці та забезпечує перспективи самоосвіти у подальшому професійному зростанні.

Індивідуально-дослідні завдання покликані сформувати у студентів стійкі навички дослідницького аналізу наукового тексту та роботи з довідковою та джерельною літературою. Здобувачі освіти повинні підготувати повідомлення на тему, наприклад, «Сучасні вимоги до наукової праці в Україні», «Фонетико-інтонаційні особливості усної форми наукового стилю», «Стилістичні функції сполучника у науковому мовленні», «Проблема довжини речення у науковому тексті», «Стилістичні позначки в словниках як засіб орієнтування в доборі слова», «Українські електронні фахові словники», «Редагування наукового тексту», «Наукова дискусія як форма наукового спілкування», «Наукова доповідь як форма комунікації».

Для підтримання зацікавленості в предметі використовуються такі репродуктивні завдання творчого спрямування.

1. Відгадайте твір за його науковим описом. Наприклад, народно-поетичний твір про круглий виріб із борошна («Колобок»). Запишіть декілька наукових описів творів для дітей.

Наведемо декілька прикладів наукових визначень, в яких зашифровані всім знайомі казки.

Народно-поетичний твір про дворічну трав'янисту рослину з родини капустяних, або хрестоцвітних («Ріпка»).

Народно-поетичний твір про виріб з цупкої теплої тканини, шкіри, вовняних ниток, хутра з відділенням для великого пальця, який робівають на кисть руки у холод або для роботи («Рукавичка»).

Фразеологічний зворот, у якому згадано народно-поетичний твір про дитинча великої рогатої худоби – альбіноса (казка про білого бичка – «що-небудь вигадане, надумане, нереальне»).

Писемно-літературний твір про представника родини псових, забарвленого у холодний колір («Фарбований лис» І. Франка).

Такі завдання можна використовувати у початковій школі на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

2. Складіть оповідання або казку, де використовувалися б слова різних стилів: наукового, художнього, публіцистичного, розмовного та і порівняйте їх лексико-граматичні та змістові особливості. Наведемо приклад казки, яка є результатом групової роботи студентів.

Казка про пригоди «сніжка»

У неділю Петрик та Маринка гралися у кімнаті. Вони склали на підлозі великий пазл. Кіт Мурчик піддів лапою деталі пазла, а потім почав ганятися за сонячним промінчиком. Щоб дістати промінчик, кіт стрибнув на книжкові стелажі. Промінчик він, звісно, не спіймав, а зі стелажа з шумом впало декілька книжок. Діти поставили книжки на місце, але не помітили, що з однієї збірки випало слово «сніжок» і загубилося серед деталей пазла.

Мама покликала дітей обідати, вони зібрали пазл у коробку і побігли на кухню, а «сніжок» залишився у кімнаті сам.

«Треба шукати свою книжку», – подумав він і стрибнув на нижню полицю. Першою стояла велика синя книга, «сніжок» зазирнув до неї. Зверху на сторінці великими літерами було написано «Атмосферні опади». «Напевно, мені сюди», – зрадів «сніжок». «Добрий день, – несміливо сказав він, – я загубився». «Ми раді вітати тебе, наш юний друже, – сказали тверді атмосферні

опади. – Безперечно, ми знаходимося у родинних стосунках, проте ти не з нашої книги. Ти потрапив до енциклопедії «Кліматологія», це наукове видання, тут не може використовуватися слово «сніжок», а лише «сніг», «град», «крупа» тощо. Шукай свою книгу на верхній полиці з художньою літературою». «Сніжок» чемно подякував, стрибнув на верхню полицю і зазирнув до великої зеленої книги.

На галявині відпочивали смаглявий хлопчик, бурий ведмідь та чорна пантера. «Дивись, Балу, холодний білий пісок», – сказав хлопчик. «Це не пісок, Мауглі, а сніг», – відповів ведмідь. «Ти не з нашого оповідання, у джунглях снігу не буває, тут дуже жарко, – звернулася до «сніжка» пантера. – Я чула, що сусідня збірка тебе вже шукає, поспішай, а то розтанеш». «Сніжок» махнув на прощання рукою і вибіг із книжки. На сусідній книзі було написано – Платон Воронько «Сніжна зіронька горить». Знайома обкладинка! Так, це була його рідна книжка! «Сніжок» стрибнув до неї і став на своє місце у вірші «Кожушок» («Йшов сніжок на торжок / Продавати кожушок»).

У тексті простежуються відсилки до казки Робберхта Тьеррі «Про вовка, який випав із книжки», збірки оповідань Редьярда Кіплінга «Книга джунглів» і збірки віршів Платона Воронька «Сніжна зіронька горить», що свідчить про обізнаність студентів із класичною і сучасною літературою для дітей та вміння використовувати інтертекстуальність у власній творчості. Магістрантам вдалося створити текст, який можна використати на уроках у початковій школі під час ознайомлення учнів з елементами стилістики.

Із метою перевірки знань студентів використовується тестування на онлайн-платформі Classtime. Тести охоплюють всі питання програми, особливу увагу приділено проблемам правильного оформлення кваліфікаційної роботи. Наприклад:

1. Неправильно наголошені слова у рядку
А вимóва, запитáння, лишé, мережа.
Б навчáння, квартáл, кіломéтр, лишé.
В випадóк, áдже, фáховий, громадянин.
Г вірші, новій, порядкóвий, вимога.

2. Не потребує правки речення

А. На уроках навчання грамоти слід запобігати змішуванню понять «словозміна» і «словотворення».

Б. Вивчення розділу «Будова слова» грає важливе значення в лінгвістичному і мовленнєвому розвитку дітей.

В. Даний вид роботи формує певні мовні вміння, розвиває мовлення, логічне мислення.

Г. Згідно Державних вимог до навчальних досягнень учня/учениці, школярі повинні змінювати слова за питаннями під керівництвом учителя; виділяти змінну частину, визначати основу.

3. Потребують правки словосполучення у рядку

А. навчатися в університеті, наступний урок; завідувач катедри.

Б. приймати участь, дана робота, слідує висновки.

В. провести захід, зробити висновки, підвести підсумки.

Г. опанувати мову, властивий багатом творами, оволодіти теорією.

4. Поручено порядок слів у реченні

А. Наведені в цьому розділі вправи можуть використовуватися для розвитку зв'язного мовлення учнів початкових класів.

Б. Для закріплення уявлення першокласників про словозміну ефективним є використання текстів, у яких замість певних слів подано предметні малюнки.

В. Уживання школярами слів – різних частин мови в контекстовому мовленні ґрунтується на неусвідомленому володінні формами цих слів.

Г. Має суто практичне значення вивчення префіксів – навчати учнів правильно вживати в мовленні слова з префіксами у початкових класах.

5. Бібліографічний опис укладено згідно з Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015:

А. Вашуленко М. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови / М. Вашуленко, С. Дубовик // Початкова школа. – 2020. – № 4. – С. 18-23.

Б. Вашуленко М., Дубовик С. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови. Початкова школа. 2020. № 4. С. 18-23.

В. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю: монографія / Пилип Селігей; НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627 с.

Г. Селігей, П. О. (2016). Світло і тіні наукового стилю. Київ, Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».

Передбачається, що здобувачі освіти, які вивчили такі навчальні дисципліни, як-от: «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Основи культури і техніки мовлення» досконало володіють українською мовою. В цілому магістранти непогано виконують тести, однак з року в рік проблемною залишається низка питань, а саме:

наголошування слів *вимова, випадок, діалог, завдання, запитання, кілометр, мережа, новий, одинадцять, чотирнадцять, сімдесят, фаховий* тощо; вживання діалектних слів *кудю, тудю, тута*; неправильна побудова словосполучень і речень, зокрема з однорідними і відокремленими членами речення. Частина студентів не пам'ятає, в якому році відбулася остання реформа українського правопису і в чому вона полягала, а тому спостерігаються помилки у написанні слів *пресконференція, онлайн, вебсторінка, проект, проєкція* тощо. Виникають труднощі і при оформленні списку використаної літератури. Користуючись науковою літературою, виданою до 2015 року, магістранти переписують бібліографічний опис джерел за старим стандартом.

Після вивчення дисципліни проведено анкетування, в якому взяли участь магістранти 2 курсу денної і заочної форм навчання. Студенти, які вже мали досвід написання курсових робіт, рефератів, тез і завершували роботу над кваліфікаційним дослідженням, зазначили, що дисципліна цікава та потрібна вчителю початкових класів. Як особливо важливі були відзначені питання, як-от: «Вимоги до заголовка наукового тексту», «Оформлення прізвищ та ініціалів у науковому тексті та у списку використаних джерел», «Порядок слів у реченні наукового тексту», «Етикет публічного захисту наукової роботи», «Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання». Уміння створювати наукові тексти і представляти результати досліджень знадобиться вчителям початкових класів під час роботи в школі: вони повинні вміти написати наукову статтю, тези, методичний посібник, виступити з доповіддю на конференції, вебінарі, семінарі тощо. Потрібно пам'ятати, що навчання не закінчується з отриманням диплома магістра, а неперервна педагогічна освіта є засобом формування професійної компетентності вчителя.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, культура наукової української мови є одним із найважливіших показників культури майбутнього вчителя сучасної початкової школи. Метою навчальної дисципліни «Культура наукової української мови» є підвищення загальної мовної культури здобувачів вищої освіти в усній та писемній формах наукового стилю, удосконалення їх знань й умінь з кожного мовного рівня, засвоєння відповідних теоретичних відомостей та усталених мовних норм сучасної української мови у науковому стилі. Для підтримання зацікавле-

ності в предметі використовуються репродуктивні завдання творчого спрямування. Уміння створювати наукові тексти і представляти результати досліджень знадобиться вчителям початкових класів під час роботи в школі: вони повинні вміти написати наукову статтю, тези, методичний посібник, виступити з доповіддю на конференції, вебінарі, семінарі тощо. Студентам потрібно пам'ятати, що навчання не закінчується з отриманням диплома магістра, а неперервна педагогічна освіта є засобом формування професійної компетентності вчителя. Перспективу подальшої роботи вбачаємо в дослідженні лексикографічної компетенції майбутніх вчителів початкової школи.

Список бібліографічних посилань

1. Мацько Л., Денискіна Г. Українська наукова мова. Теорія і практика. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.
2. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
3. Основи наукового мовлення: навчальний посібник / за ред. І.М. Плотницької, Р.І. Ленди. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 252 с.
4. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Академія, 2012. 216 с.
5. Тимкова В.А. Українська мова в науці: навчальний посібник. Вінниця: ВВ ВНАУ, 2018. 212 с.
6. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова: практикум. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 135 с.
7. Ткачук О. В., Наконечна Л. Б. Сучасне українське наукове мовлення: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 160 с.
8. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
9. Білавич Г. В., Савчук Б. П. Українське наукове мовлення в контексті наукової діяльності майбутніх педагогів. *Інноватика у вихованні*: зб. наук. пр. Рівне: РДГУ, 2017. Вип. 6. С. 67–74.
10. Захарчук-Дукє О. Проблема культури мовлення у науковому полі сучасної лінгводидактики. *Українська мова і література в школах України*, 2014. № 2. С. 19–25.
11. Лобачова І.М. «Наукова комунікація» у формуванні мовної особистості майбутнього вчителя початкових класів НУШ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2022. Вип. 1(50). С. 174–177.

References

1. Matsko, L., Deniskina, G. (2011). Ukrainian scientific language. Theory and practice. Tutorial. Ternopil: Textbooks and manuals. 272 p. [in Ukr.].
2. Onufrienko, G.S. (2009). Scientific style of the Ukrainian language: Study guide with algorithmic prescriptions. 2nd edition processing and additional. Kyiv: Center for Educational Literature. 392 p. [in Ukr.].
3. Plotnytska, I.M., Lenda, R.I. (Eds.) (2022). Fundamentals of scientific communication: a study guide. Kyiv: Center for Educational Literature. 252 p. [in Ukr.].
4. Semenog, O.M. (2012). Culture of scientific Ukrainian language: education. manual, 2nd edition. Kyiv: Academy. 216 p. [in Ukr.].
5. Tymkova, V.A. (2018). Ukrainian language in science: study guide. Vinnytsia: VVNAU. 212 p. [in Ukr.].
6. Kolois, Zh.V. (2017). Ukrainian scientific language: workshop. Kryvyi Rih: KDPU. 135 p. [in Ukr.].
7. Tkachuk, O.V., Nakonechna, L.B. (2018). Modern Ukrainian scientific broadcasting: teaching and method. manual. Ivano-Frankivsk: G.M. Kushnir Publisher. 160 p. [in Ukr.].
8. Seligey, P. (2016). Light and shadows of scientific style: a monograph. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House. 627 p. [in Ukr.].
9. Bilavich, G.V., Savchuk, B.P. (2017). Ukrainian scientific broadcasting in the context of the scientific activity of future teachers. *Innovation in education*, 6: 67–74 [in Ukr.].
10. Zakharchuk-Duke, O. (2014). The problem of speech culture in the scientific field of modern linguistic didactics. *Ukrainian language and literature in schools of Ukraine*, 2: 19–25 [in Ukr.].
11. Lobachova, I.M. (2022). "Scientific communication" in the formation of the language personality of the future teacher of primary classes of the NUS. *Scientific bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social work*, 1(50): 174–177 [in Ukr.].

BISOVETSKA Liudmyla

PhD in Philology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education, Rivne State University for the Humanities

SCIENTIFIC UKRAINIAN LANGUAGE CULTURE AS A COMPONENT OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING

Summary. *Introduction.* The culture of the scientific Ukrainian language is one of the most important indicators of the culture of a young researcher. It was found that the culture of scientific language is the normative application of scientific language in oral and written, dialogic and monologic forms, a high level of linguistic and communicative culture.

The purpose of this article is to determine the role of the discipline "Culture of the Scientific Ukrainian Language" in the professional training of the future primary school teacher, describe specific tasks for practical and laboratory classes, propose types of creative works of higher education students.

Methods. The methods of analysis, synthesis, comparison and abstraction are used in the article.

Results. The culture of the scientific Ukrainian language is one of the most important indicators of the culture of the future teacher of a modern primary school. The purpose of the educational discipline "Culture of the Scientific Ukrainian Language" is to improve the general linguistic culture of higher education students in the oral and written forms of the scientific style, to improve their knowledge and skills at each language level, to learn relevant theoretical information and established language norms of the modern Ukrainian language in a scientific style. Aspects of the problem of Ukrainian scientific communication in the context of practical research

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

**ЛОДАТКО Євген Олександрович,
ГАЄВЕЦЬ Яна Станіславівна**

Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до реалізації
наступності в навчанні математики 153

**ЛІБА Оксана Миколаївна,
ЗДІР Дарина Русланівна**

Методичні підходи до формування фінансової грамотності
у молодших школярів на уроках математики 160

**ЗОРОЧКІНА Тетяна Сергіївна,
ОРБАН Ірина Карлівна,
ТКАЧЕНКО Вадим Володимирович**

Використання інтерактивних технологій на уроках
фізичної культури в початковій школі 168

ГРИЩЕНКО Тетяна Андріївна

Індивідуальна освітня траєкторія як засіб формування естетичної
компетентності майбутніх учителів початкової школи 173

БІСОВЕЦЬКА Людмила Андріївна

Культура наукової української мови як складова професійної
підготовки майбутніх учителів початкової школи 179

**ЩЕРБАКОВА Надія Миколаївна,
ЯРОЦУК Лілія Григорівна**

Професійна підготовка вчителя початкової школи
до співпраці з батьками учнів 185

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (за спеціалізаціями)

ХМЕЛЬНИЦЬКА Олена Сергіївна

Застосування імерсивних технологій як прогресивний напрям
модернізації професійної освіти 191

ЛИТВИН Андрій Федорович

Специфіка викладання дисциплін безпекового циклу
у закладах професійно-технічної освіти 197

КАБУСЬ Наталя Дмитрівна

Обґрунтування змісту професійної підготовки магістрів з соціальної роботи
до управлінської діяльності в установах соціальної сфери 203

ЗМІСТ 210